

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

LA GRAN GOLAFRE

Aquí tenen la cosa, pintada ab un sol mot:
en una ó altra forma, Madrit s' ho menja tot.

EL PLANY DEL GALLEGO Ó LA GROSSA QUE FUIG

CRÓNICA

PODRÁ dir el regionalisme que té vistas á Europa... una ilusió com un'altra qualsevol, perquè las oberturas desde las quals podrian contemplarse aquestas vistas, ó bé están tapiadas, ó bé 'ls vidres deixan tant que desitjar respecte á llimpiessa, que á través dels mateixos no 's veu res enterament. A n' aixó es degut que 'ls companys de causa visquin poch menos que á las foscas, ficats sempre dintre de casa seva, voltats de trastos vells y sense més horisóns que las parets de las cambras mal ventiladas y que apestan á romátich y floridura.

Els únichs esplays que 's permeten es sortir de tant en tant á las finestras del cel obert, omplintse 'ls pulmóns dels efluvis pestilents que puján androna amunt desde 'l fons del pou mort, lo qual, naturalment, els fá criar mala sanch, y aquest estat fisiològich es el que 'ls mou á sostenir desde allí aquellas típicas conversas plagadas de murmuracions y xafarderías, en las quals, s' ha de dir la veritat, ningú 'ls iguala. Allí es ahont trituran l' honra, la reputació y 'l bon nom de tots els que no pensan com ells. Allí es ahont van á inspirarse y á pendre alé pera las sevas campanyas difamatorias. Aquell cel obert es la seva *agora*; aquell cel-obert es tota la seva Europa.

Per una equivocació lamentable els qu' en rosegar vidas privadas tenen son element predilecte, aspiran á desempenyar el seu paper en la vida pública, y en quant se presentan eleccions se desviuhen per alcansar alguns llochs en las corporacions municipals y fins en el Parlament. Aixó sí, ab tot y la seva fatuitat y á despit de la seva presunción, 's contentan en aquests cassos, ab las humils engrunas de las minorías, lo qual no obsta pera que s' inflin com gripaus y proclamín son *trionf* entre 'ls insepults cadavres, encare calents, de sos candidats vensuts.

A la Casa Gran ja hi compareixen encare que hi tinguin de fer molt mala feyna... Té per ells un gran atractiu 'l ferse 'ls interessants y 'l poder colocar á un que altre amich seu á las menjadoras municipals; el té, sobre tot, el sentar plassa de Catóns, dihent avuy qu' en la Corporació municipal hi ha regidors indignes, y sortint demá ab la nova de que 'ls fondos de las brigadas serveixen pera subvencionar á determinats periódichs... Sempre 'l mateix baf de cel obert que no se 'l poden treure de sobre!

— ¡Haverla tinguda als dits y deixarla aná á l' Habana!... No torno á comprar bitllets... (fins á la vinent senmana.)

Se fa precis donals'hi unas quantas bonas refregadas, y de lo que han denunciat no 'n queda res, més que la seva mala intenció, fent cap-bussóns en la mar del ridícul.

Fins aquí arriban las sevas pretensions á desempenyar un gran paper en el batibull de la política.

Perque, per lo que respecta al Parlament, s' hi miran una mica més á embolicars'hi. Sembla que 'l odiat Madrid els inspiri una mica de respecte. Desde la mort del doctor Robert, l' únich home que tingueren dotat de condicions suficients de paraula y de correcció pera ferse escoltar y respectar fins pels enemichs més implacables de las ideas que sustentava, sembla que no gosin pendre basa en els debats de las Cortes, com si 'ls signés indiferent la sort d' Espanya y l' esdevenir de la seva mateixa causa.

No sols no hi prenen basa, sino que alguns d' ells, ni menos s' hi acostan. Ne fugen com els gats escaldats fugen de l' aygua tebia. Fins á tal extrém de prudencia arriba 'l seu valor cívich, aquell ayre de perdona-vidas, aquellas ponderacions de la superioritat regional de que tant blasonan.

Es una situació la seva que té 'ls seus punts y ribets de cómica. Quan venen unas eleccions se desviuhen per' obtenir un acta, y una vegada l' han obtinguda se la fican á la butxaca y no la fan servir. Ja saben ells que sense 'ls estímuls de la lluyta electoral se desfaría com un bolado el conglomerat de la tarregada regionalista que á copia de tants esforços han lograt formar; pero saben també que si anavan á Madrid á pendre part en tots els debats, baix el punt de vista de las sevas pretensions, farían un paper ridícul. ¡Oh Parnells fracassats!

Per aquests motius se pirran pera ser diputats, pera després deixar d'exercir el càrrech. Calculin la gloria que guanyan procedint aixís. Son com aquells estudiants que be ó malament obtenen un títol acadèmic, el fan enquadrar, y reconeixent la seva ineptitud per exercir la carrera, se dedican després á passejarse.

En la present legislatura, els regionalistas de Barcelona han deixat tot el pes de la representació de la causa á dos diputats de fora: al Sr. Albó de Olot y al Sr. Soler y March de Manresa. Els han tractat com á pagesos, com á crachs...—Que treballin ells, ja que son rurals, que nosaltres desde Barcelona, ja ne ho mirarem.

¡Y han treballat com uns héroes! Díguho sino la facilitat ab que han defensat la concessió de una suma important pera la construcció de la Catedral de Madrid y 'l brillo ab que han votat la llista civil del Sr. Marqués de Comillas, en forma de subvenció á la Companyia Trasatlántica. Aquestas complacencias els donavan una gran forsa moral pera oposarse á la concessió de dos milions á Madrid, dedahits de lo que l'Estat deu á n'aquell municipi, y destinats á remediare la crisis obrera. Perque aixó deu entrar en els seus principis: «Pel Madrid clerical, tot; pel Madrid obrer, ni una malla.» Res importa qu' en lo successiu Barcelona y tots els Manicipis d'Espanya que tenen crèdits contra l'Estat puguin invocar aquest precedent... Avants que tot y per damunt de tot era precis posar de relleu las esquistas mesquinesas de la colla regionalista y mantindre ben alt el crit de «Guerra á Madrid,» salvant emperó la Catedral, y las gangas de la Trasatlántica... y no comprometent massa ab el govern, per veure si conse-

gueixen tornar als seus districtes, ab una que altra credencial de Alcalde de R. O. á la butxaca.

Mes, en fi, els diputats rurals regionalistas, á la seva manera han cumplert. A lo menos han donat la cara.

¿Pero y 'ls diputats per Barcelona? Prescindim del Sr. Russinyol, que segons noticias está malalt: ¿qué ha fet el Sr. Doménech y Montaner? ¿Ahont se l'ha vist? ¿Qui l'ha sentit?

L'home que necessitaria tres bocas si hagués d'expressar totas las ideas que 's congrián en el seu cervell; l'apuntador del Doctor Robert, qui, segons diuen els perdigots, no era mes que un fonógrafo que repetia els corrons impresionats per son company de Diputació; la gloria mes legítima de la nostra terra, s'ha quedat á Barcelona, mirant els toros desde la barrera de canyissa de la Piassa de la Universitat, ahont, baix la seva direcció va á construhirse el monument dedicat al que fou un día la seva joguina ab apariencias d'home eminent (versió perdigotaire).

Allá, en aquell clos, plantant banderolas de medicó ab els colors de las quatre barras, y acurrucat al fondo del sot obert pels fonaments, es á dir, per dessota del nivell del pis del carrer, ha quedat el representant en Corts dels regionalistas de Barcelona.

Colocat en l'alternativa de imitar al Doctor Robert fant discursos ó á D. Sebastia Torres, no dihent aquesta boca es meua, ha obtat per seguir las tradicions del Sr. Torres mut.

Els dotz mil electors que li otorgaren el vot dirán si ha correspost á las sevas esperansas... Y si

EN FAMILIA

—¿Que t'han fet bisbe, noy?
—Sí, senyor: de la diócesis de Neula.

DESPRÉS DE NADAL

—¡Je jel... Sembla que 'ls han probat las festas!...

CORO DE METJES

—¡Vint visites en mitj' hora!...
¡Deu de Deu, quin dineral!

Cada tres ó quatre días
hi hauria d' havé un Nadal.

no diuhen res, haurém de confessar, qu' en punt á l' eloqüència del silenci, el representant y 'ls representats, es á dir: el regionalisme en massa, está tot ell á una mateixa altura.

P. DEL O.

AMOROSA

No escoltis á la gent quan t' insinuihi desitjos mal nascuts, malasvolensas. Deixa que acostadets passin las horas ab la boca callant. Mon cor xerraire s' entén ab el teu cor y 'ls hi es vehícul el brilleig de miradas qu' electrísan y 's creuhan en silenci, fosforosas, perque ningú 'l secret desxifrar pugui. Dibuija ab colors bells la fantasia un pervindre bonich com Primavera, com Paradís omplert d' aucells y aromas y fruyts de tota mena, ben sabrosos.

J. COSTA POMÉS

RESPOSTA MERESCUDA

Comprench molt bé que la noticia marcirá, y no poch, els llorens de la comisió municipal que l' altre día va tornar de Madrid; pero jo no puch callármela. Es precís que 'l públich ho sápigui, y sobre tot que ho sápigui els ilustres comissionats. En Maura, el mallorquí Antoni Maura, jefe del govern que actualment regeix els nostres destins, durant las darreras festes de Nadal ha estat vintiquatre horas á Barcelona.

¿Qué hi ha vingut á fer y, sobre tot, per qué ha vingut d' una manera tan misteriosa y secreta? Aquest es l' aspecte més terrible del viatge y aixó es lo que als referits comissionats els interessa més saber.

Sembla que apenas arribat el president del ministeri á Barcelona, lo primer que va fer fou encaminarse á la Rambla de Canaletas, sobre la qual, per lo que 's veu, algú li havia escrit alguna cosa.

Del Bonsuccés al davant de la taula de refrescos, del davant de la taula de refrescos al Bonsuccés, don Antoni va estarse passejant per allí tota la tarde, examinant una per una las paradas de la fira, especialment las de la part esquerra anant avall, entantse de lo que hi venían y procurant pescar els comentaris que davant d' aquell pintoresch espectacle feya 'l públich de bon sentit.

Com ningú ignora, en Maura té 'l vici d' enraonar sol; aixís es que no va faltar transeunt, y aqueest es el que va relatarm'ho, que va sentir tot lo que l' home anava dihent á mida que anava seguint las paradas de firayres.

—Aquí canya dolsa— diu que deya:—aquí cocos, aquí melóns, aquí altra vegada canya, aquí més cocos, aquí castanyas, aquí aglans...—

De las paradas girava la vista á terra, y al observar aquell escampall de closos de coco, esclofollas de meló, palla bruta y filagarsas de canya mastegada—*bagazo*, que diria un cubá—posava melancólicament els ulls en blanch y exclamava:

—¡Oh Higiene, ¿ahónt son els teus sacerdots? ¿Oh Decoro públich, ¿qué s' han fet dels teus guardians?—

A entrada de fosch, una vegada empapat de tot lo que á la Rambla de Canaletas se feya, l' home va anáren á la fonda ahónt s' hostatjava y sucant immediatament la ploma, va posarse á escriure...

¿Qué escribía? Aixó es lo que més m' ha costat d' esbrinar y lo que sóls ab extraordinaris esforços de diligencia hi pogut traslluhir.

Lo que don Antoni estava escrivint deya, lletra ensá, lletra enllá, lo que ara vostés van á veure.

«Nota de lo que contestaré als representants de la ciutat comtal el día que tornin á venir á demanarme autorisacions y permisos especials pera reformarla y embellirla.

ARRIBADA DE FORASTERS

Diu que va sé una ovació armada ab tota la pompa.

—¡Buenas, buenas!— feya l' Avi, pujant y baixant la trompa.

»Senyors: Se 'm figura qu' están perdent el temps y fent lamentablement el tonto.

»¡Embellir á Barcelona! ¡Reformarla! .. ¿Qué volen dir vostés ab aixó? ¿S' imaginan potser que totas las reformas y tots els embelliments d' una població han de consistir en allargar els seus carrers y aixamplar las sevas plassas?

»La primera y principal bellesa d' una capital es la netedat; la segona, la cultura.

»Vájinse'n, donchs; tornin á Barcelona, y quan hajin conseguit que á la Rambla de Canaletas, una de las mes céntricas de la ciutat, no s' hi venguin cocos, melóns, canya de sucre y ¡aglans!, qu' es menjar de porchs; quan hajin comprés que certas cosas en una capital que vol passar per civilisada no hi están bé, tornin á deixarse veure... y llavors enrahonarém d' embelliments y reformas y de tot lo que vulguin.

»Ara com ara es massa aviat.»

¿Q' é 'ls he dit? Després d' aixó ¿no troban que, efectivament, els llorers de la digna comissió municipal están mustigantse de mala manera?

A. MARCH

PREPARATIUS

—Arreglemos la menchedora, que vienen lloros nous.

OPINIONS SOBRE 'L MATRIMONI

LA DEL SOLTER

Es la natural unió que l' Iglesia 'us aconsella, es l' esclat de una poncella, realitat de una il·lusió .. Es l' eterna possessió de la dona complacent... Es el fruit de un jurament. Es el llás de mes historia. Es el camí de la gloria. Es l' amor... pràcticament.

LA DEL CASAT

No es un llás, no, 'l que 'us uneix sinó un nús, un nús qu' apreta y 'us té ab l' ànima inquieta y nostre vida destrueix. Jo sé qu' ella ni aborreix jo sé qu' ella viu... morint... ¿y hem de viure junts, fruhint un amor que 'us empalaga...? ¡Ah, si 'l nús fos una baga que 's pogués desfer sovint!

LA DEL VIUDO

Jo ja he apurat el fel,
aquell viure era agonia
pero al fi vá arribá 'l día
que Deu colmá 'l seu anhel...
Ella diuhen qu' es al Cel...
—jo també—estava aburrit!
¡hauria mort consumit!
¿jo tornarhi? rés d' aixó;
¡hi vaig fer la creul però...
¿Qué 'm saben algun partit?

LA MEVA OPINIÓ

Ab parers tant diferents,
tant en contraposició...
¿que resulta en conclusió
coneguts els arguments...?
Que per tots, bons y dolents
es l' estat mes consagrat...
pera mí 'l mes acertat
fora viure á *tutti plé*;
de día... solter, solter...
mes de nit... casat, casat.

JOSEPH ROSELLÓ

EL RABADÁ

La gent que visita 'l pessebre de la familia Recolóns, aquest any sent un viu interés com may havia sentit pera visitar el pessebre.

Figúrinse que 's tracta d' incloure en els números de la festa natalícia, *res menys* qu' un rabadá viu y *natural*, en tota l' extensió del dir, aixó es: ab la barretina y 'ls esclops y la samarra.

¡Es una idea d' éxit!... Realment es una gran idea del senyor Recolóns. Referintme als seus cinch sentits, dech manifestar, que 'ls té ben posats. Pel Nadal de cada any no hi escatima un céntim. Ferho bé ó no ferho, aquest es son dilema, y que consti qu' es tot un conseqüent. Quan se va casar ab la senyoreta Rebregada, va dirse interiorment: —T' has de portar bé, qu' ara entrará ser pare de familia.

Y tal dit, tal ha passat: es pare de vuyt xicotas y quatre noys. Aixó en l' actualitat, que lo qu' es en projecte... podria ser fácil qu' ell, qu' es mitj pagés, donchs té molta terra á montanya, ja hagués sembrat un altre cop.

Sí, senyors: ne té molta de terra á montanya: boscos, cultius y dos masias que semblan dos pobles. Cría gallinas, bous, vacas, tocinos y ruchs, qu' en aquesta lley de bestia, s' hi pinta sol el senyor Recolóns. A mes las cabras y 'ls anyells, els compta per remadas. D' aquí la proporció de poder disposar d' un rabadá viu y *natural* y ab las dugas potas (que diu ell).

Un cop explicats tots aquests antecedents, ens cal esperar l' inaugural del pessebre com els invitats, plens d' ansia ó no, qu' aixó va á gust dels que 'm llegeixin.

Quinas ganas de passar el dilluns y 'l dimars y 'l dimecres, empleats pel senyor Recolóns, sa muller, els fills, el baylet y las minyonas de servey en anar á la fira primer, y després en clavar suros, fer montanyas, valls, camfns, boscos, rius, carreteras; plantar casas, arbres y molsa; assegurar l' indispensable dipòsit de l' aygua; posar els gresols, y 'ls culs de ciri, la sorra y las figuras y pintar els consegüents núvols ab blanch d' Espanya ó midó ben espés, en el cel de paper blau, comprat á cal adroguer qu' acontenta á las raspas.

Saltém tot aixó, ab l' inevitable ensaig de coros y cançons, ab els efectes de veus de nas y panderetas y ferrets y piano, que fins l' esgangaller piano no calla en aquest día per pega dels vehins.

A la una, á las dugas!... Saltém, lectors, tots aquests días d' enrenou... y al dir á las tres:

—¡Drinch!... Cop de timbre y s' obra la porta á l' instant. A la cuenta, frisavan més els de dins que 'ls de fora pera comensar la festa.

Som á la nit del dijous, vigilia de Nadal y en la casa del senyor Recolóns.

—¡Deu la guard!...—Be, ¿y vosté?...—¿Qué me 'n diu de bo?...—¡Ditxosos ulls!... etc., etc.

Saltém també un' altra vegada y trobemnos assentats en la sala en que hi han guarnit el pessebre.

El número sensacional l' han reservat per última hora; aixís es qu' hem cantat, hem ballat y 'ns hem clavat un *lunch* que Deu n' hi dó. Me sembla que 't sento protestar, benévol lector, dihentme que per la teva boca no hi ha passat cap rodansa de frois gras, ni cap' copa de xampany... pero ¡una mica de fantasia, lector, per l' amor de Deu!...

BALANS DE LA RIFA

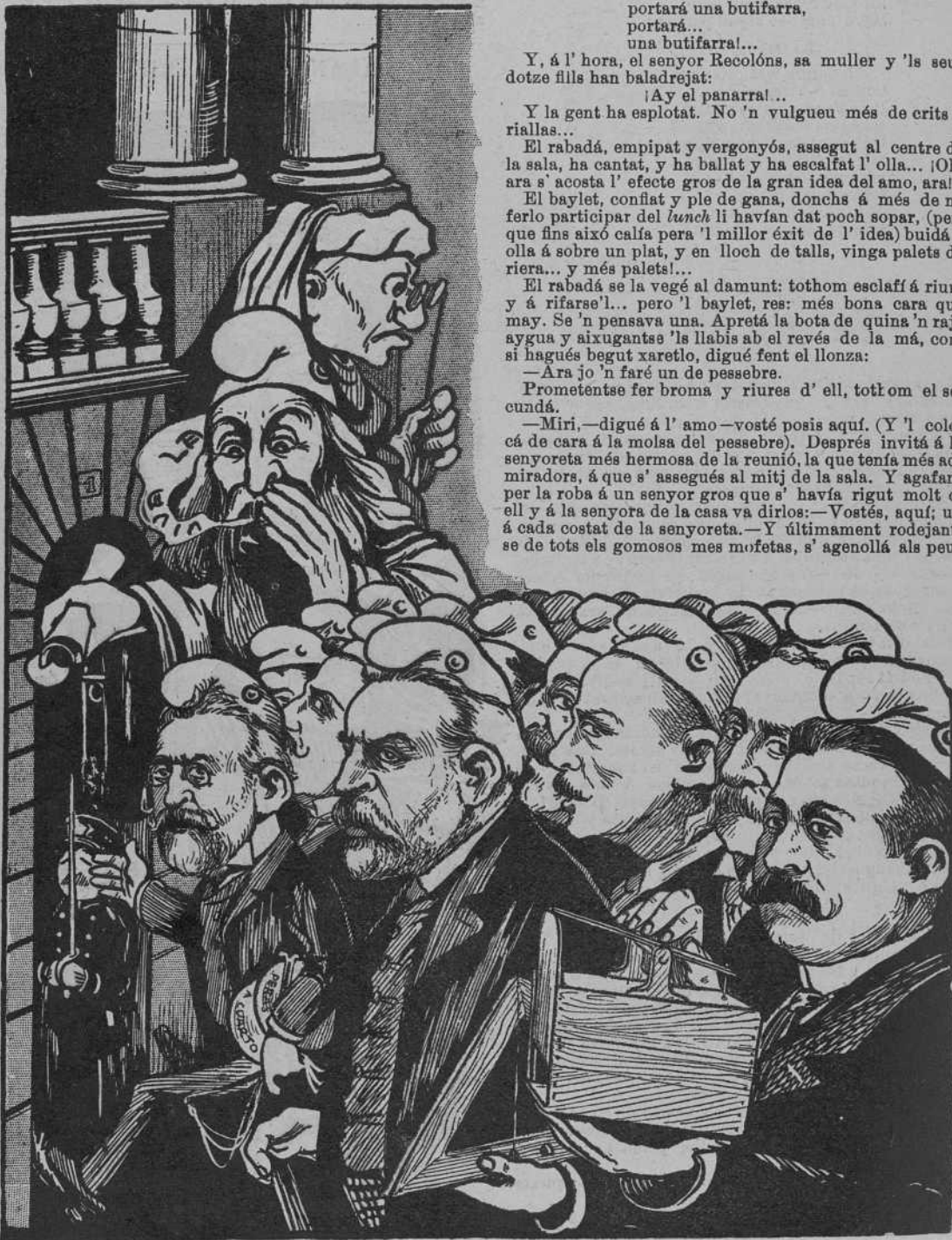

—Un décim ab la portera,
d' apuntacions, un cabás,
vintidos duros al diable
y total ¡un pam de nra!

Suposém que ab els convidats hem pres part en el respó y que junts ab ells hem demanat diferents vegadas que 's presentés el rabadá.

Inútil, tot inútil, el rabadá no ha comparegut... fins que l'amo de la casa ha donat l'ordre...

EL NOU AJUNTAMENT

Las cadiras s' han colocat fent rotlló, deixant una regular rodona en el centre de la sala. La gent s' ha sentat y de cop, á una palmada del senyor Recolóns s' ha obert una porta y s' ha sentit el só planyívol d' un flui viol tocant una nadala...

¡Ovació delirant!... ¡Aplaudiments!... ¡Crits y riallas! La gent s' ha posat dreta y ha aparegut el rabadá, ab la barretina y 'ls esclòps, cantant, ab no gayre bon humor:

En Joan ab la samarra
portará una butifarra,
portará...
una butifarra!...

Y, á l' hora, el senyor Recolóns, sa muller y 'ls seus dotze fills han baladrejat:

¡Ay el panarra!...

Y la gent ha esplotat. No 'n vulgauen més de crits y riallas...

El rabadá, empilat y vergonyós, assegut al centre de la sala, ha cantat, y ha ballat y ha escalfat l' olla... ¡Oh, ara s' acosta l' efecte gros de la gran idea del amo, ara!..

El baylet, confiat y ple de gana, donchs á més de no ferlo participar del lunch li havian dat poch sopar, (perque fins aixó calfa pera 'l millor éxit de l' idea) buidá l' olla á sobre un plat, y en lloch de talls, vinga palets de riera... y més palets!...

El rabadá se la vegé al damunt: tothom esclaff á riure y á rifarse'l... pero 'l baylet, res: més bona cara que may. Se 'n pensava una. Apretá la bota de quina 'n rajá aygua y aixugantse 'ls llabis ab el revés de la má, com si hagués begut xaretlo, digué fent el llonza:

—Ara jo 'n faré un de pessebre.

Prometentse fer broma y riures d' ell, tothom el secundá.

—Miri,—digué á l' amo—vosté posis aquí. (Y 'l colocá de cara á la molsa del pessebre). Després invitá á la senyoreta més hermosa de la reunió, la que tenia més admiradors, á que s' assegúés al mitj de la sala. Y agafant per la roba á un senyor gros que s' havia rigut molt d' ell y á la senyora de la casa va dirlos:—Vostés, aquí; un á cada costat de la senyoreta.—Y últimament rodejant-se de tots els gomosos mes mofetas, s' agenollá als peus

Al entrarhi els nostres homes,
—¡Viscan!—cridaré 'l vehinat.

de la senyoreta hermosa y va dirli besantli la má:—Vosté es la Mare de Deu rodejada de la vaca y 'l bou. Y aprofitantse de l'estranyesa general va girarse als gomosos:—Jo soch el pastor y vostés els béns... ¿He, quin pessebre, més maco?

Tothom probá de riure per nó quedar ridícul. Realmen aquell llonza de montanya se 'ls rifava á tots.

El que 's demostrava content de debó, era 'l senyor Recolóns. La pensada del seu Rabadá l'enorgullí, aixís es que preguntá ab molta flemma:

—¡Ey tú!... ¿Y jo qui soch?

—¿Quí es?... ¡Quí es!... Y rascantse 'l cap esclafí á riure:—¡Vosté, es el burro .. de Sant Joseph!

ESPATECH

ENGRUNAS

L' arbre de la vida té:
un pur brot qu' es la infantesa;
un dols fruyt, la joventut,
y una espina... ¡la vellesa!

En pit que hi visqui l' orgull
no hi vagis pobre á trucarhi
perque renegant de Deu
't respondrá ¡qu' Ell t' ampari!

¿Perqué 't creus esser bufona
dels lletjos 't rius y els vells?
Si un cop morta ¡ay! despertavas,
tú 't veurías pitjor qu' élls.

Jo he llegit marena meva
qu' has passat penas al mon.
Escrit en eixas arrugas
que, onas tristas, hi ha en ton front.

¡Quánt envejo jo als aucells
que fan vida bosquetana:
qui cantar pogués com ells,
'á mí ray... que ningú 'm mana!

LLOTNA SADAOB TOBIR

LLIBRES

JARDINS D' ESPANYA per SANTIAGO RUSSIÑOL.—Encare recordém l' efecte de sorpresa que va produhir l' exhibició de la serie de quadros representant recóns olvidats dels jardins d' Espanya. Sols en Russiñol era capás de descubrirlos y de pintarlos, interpretant aquell sentiment de melancólica y dolsa poesia de qu' están impregnats. Granada, la Granja, Mallorca, Barcelona, Tarragona y Montserrat li proporcionaren els temas. En tots ells hi trobá la nota justa y atrayent que havia de produhir en l' esperit del artista la maravella de la mes íntima compenetració.

Semblava que aquells olvidats recóns esperessin al artista mágich, que havia d' elevarlos á las regións del art, sense torbar, ans bé realant son ingénit misteri. Y s' ha de confessar que per haverlos vistos ab ulls tan amorosos, li sigueren espléndidament agrahits.

Al ser exhibitos se digné que si cada un d' ells era una joya, tots plegats constituían un tresor: s' afegí que aquell conjunt de notas formava la sinfonía pictórica més admirable que puga imaginarse. Y aixís era en efecte.

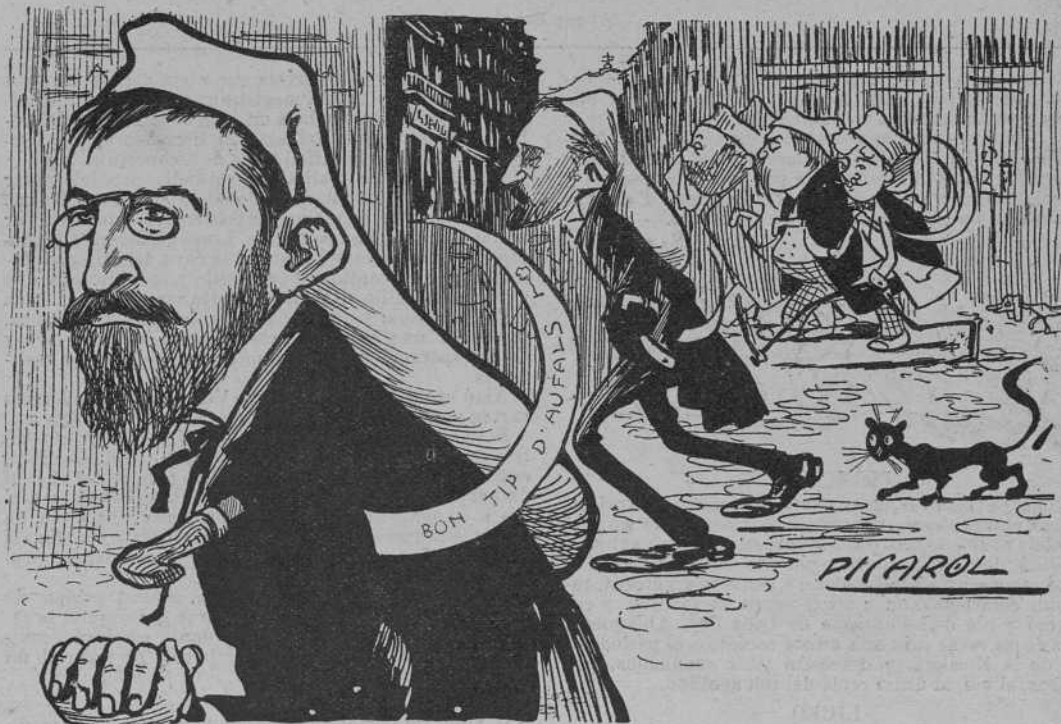
Donchs avuy, tal com se fa ab las obras musicals, aquesta sinfonía ha sigut, no dirém reduhida, pero sí editada en condicións tals que cada hù pugui adquirirla y recrearse ab ella. L' edició dels *Jardins d' Espanya* es una verdadera preciositat tipográfica, com pocas se 'n publican á Espanya y fora d' Espanya, feta á tot gust y á tot gasto en els tallers de la casa Thomás y C.^a

Forma un preciós álbun de quaranta láminas, precedit de un inspirat prólech del escriptor artista y de algunas composicións poéticas de cap-de-brot, totas referents á jardins y suscritas per alguns dels més distingits poetas de Catalunya y de Mallorca. El tot está tan cat en una elegant cuberta en forma de cartera.

Els *Jardins d' Espanya* eran en tots conceptes dignes de una edició tan artística y esmerada.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

BRAND. Poema dramático en cinco actos de E. Ibsen.

En cambi, al entrarhi els altres,
¡qué espantosa soledad!

PAYSATJE D' HIVERN

Al cap del riu.

—Es una de las obras més originals del famós autor no-ruech. Forma part de la colecció *Teatro antiguo y moderno*, que ab tant éxit ve publicantse.

... CROQUIS PIRENENCS. (Segona sèrie), de J. Masó Torrents. La *Biblioteca popular del Avenç* contribuïx a divulgar aquest llibre notable per molts conceptes, y especialment per son castís sabor local, fent d' ell una edició econòmica al alcans de totes las bossas.

RATA SABIA

PRINCIPAL

Dugas obras novas, de no gayres pretensions: la primera *Las viudas alegres*, un arreglo del francés que no desmenteix el seu origen, dat son caràcter francament *vau-devillech*, de no gran novetat, pero de molta travesura.

La segona, titulada *La Pava*: á penas te argument, reduhida com está ó un diálech escrit ab facilitat y correcció, y plé de humorisme de bona lley. Ab aquesta obra fá las sevas primeras armas escénicas el periodista Sr. de la Escalera, y demostra tenir condicions, per arribar, si vol, al últim replá del seu apellido.

LICEO

L' ópera *Lorenza* ha sigut pels filarmónichs una sorpresa agradabilíssima. Ab ella en Mascheroni ha vin-

gut á demostrar que serveix per alguna cosa més que pera manejar la batuta magistralment: te talent, inspiració y sobre tot posseheix un gran coneixement del públich y dels recursos del art pera llensarse ab plena seguretat d' éxit, á la difícil tasca de compositor.

Ab *Lorenza* ha realisat un verdader prodigi: posar música bona á un llibre antiquat, adotzenat, deficient. Una historia de bandolers napolitans, capitanejats per un tal Carmine; una cortesana, Lorenza, aixerida y guapíssima que 's presta á ficarse á la cova del llop pera facilitar la seva captura enamorantlo y seduhintlo, y que al revés de Dalila ab Sanson resulta ser ella la seduhida y l' enamorada; y un final trágich: la mort de Lorenza, ferida per una bala dels perseguidors del bandoler, y la desesperació de aquest, que s' entrega sense resistencia.

Aixó es tot. Y aixó fá dir:—Ves ab quins romansos surten els llibertistas ltaliáns de principis del sigle XX.

Pero dihém mal: aixó no es tot. L' acció, ja que careix de situacions nascudas directament del assumpto, está plena de episodis y de alló altre que 'ls del ofici 'n diuben *rellenos* ó *farciments*, parlant en catalá, y á n' ells s' hi agafa 'l mestre pera produhir una serie de pessas admirables, frescas, contornejadas, exuberants de color y fins algunas enriquidas ab verdaderas novetats melódicas y armónicas.

Aquest garbo, aquesta aflluencia, aquest primor de que fá gala constantment donan dret á formular la següent pregunta:—¿Donchs quina ópera escriurá 'l mestre Mascheroni 'l día que tingui la sort de topar ab un bon llibre?

L' autor de *Lorenza* no ha volgut renegar de las tradicions musicals de la seva terra. La seva partitura té un marcat caràcter italiá, lo qual no deu reprotxárseli, ja

que aixís ho exigeix la naturalesa del assumpto, y respón aixó per altra part al temperament nadiu del compositor. Y al ferho s'ha de reconèixer que no está del tot estroncada, com molts se figuravan la deu del que sigué un dia país privilegiat de la música operística. En Mascheroni s'ha colocat de un salt á un nivell superior: demostra tenir tot l'ale de n' Mascagni y tota la gracia flexible del autor de *La Bohème*. Y si 'ls iguala en l'originalitat del assumpto melódich, els sobrepuja en el maneig de l'orquestra.

Sense deixar may de ser personal, influeixen en el seu estil las elegancias de l'escuela francesa y certas modalitats de l'alemana; pero 's lliura victoriosament de la peste de las reminiscencias, y sempre, pero sempre, parla, y ab notable claretat per cert, el llenguatge del seu país. Aquesta circumstancia per tot extrem laudable, marca un estil molt propi, y acusa l'existencia de un verdader temperament d'artista.

Sentat aquest criteri de conjunt casi hem de renunciar á seguir enumerant las pessas ó fragments que per un ó altre concepte 's distingeixen, y aquellas altres que mes varen seduhir al públich. Ens falta l'espai pera ferho com voldríam. Sols consignarém que n'hi ha de un gran valor musical, com las increpacions del poble contra l'espia agonejant, las graciosas escenas de Judith y de Susana, el prelude del acte segon, el dueto de Lorenza y Cármine, el monòlech de la primers y l'gran duo del acte ters que si per alguna cosa peca es per la superabundancia de motius y temas. Dugas ó tres de aquestas pessas tingueren de ser repetidas.

La execució sigué en tots conceptes digna de la partitura. La Berliendi interpreta la protagonista de una manera perfecta, abocantli tot el caudal de gracia, primor y sentiment y fent gala de una flexibilitat de talent y una riquesa de matissos que sorprén y encisa. En Vinyas encarna 'l tipo de Cármine, ab aquella artística correcció qu' es un dels seus distintius, y qu' ell sab agermanar ab el brío y la potencia en las situacions que ho requereixen. Molt justament compartí ab la Berliendi 'ls aplausos entusiastas del públich.

Tots els demés cantants, la Claessens en son doble paper, en de la Torre, en Torres de Luna, en Maini, lo mateix que 'ls coros y l'orquestra asseguraren l'èxit de *Lorenza*, que bé pot dirse que ha sigut el de la temporada.

Que la senyora Giudice 'ns donaria una *Carmen* d'aquellas que deixan satisfet, ningú 'n duptava; pero que arribés á fer olvidar á algunas celebritats que havém sentit, aixó semblava mes dur de pelar. No obstant ella ho ha lograt sense esforsarshi gayre. Dona vida al tipo protagonista d'un modo artístich acabat, y encare que en alguns moments, particularment del género cómic, ens resulti original y exòtica, en las frases passionals, en els passatjes graves, qu' es ahont s'hi veuhen desarrolladas mes plenament sas facultats, hi está espléndida, exhuberant de veu y de figura.

La senyora Michalska y els senyors Angioletti y de la Torre varen acompnyar dignament á la *Carmen* y el mestre Mascheroni conduhí l'orquestra ab la brillantés que requereix una partitura tant llampant com es aquesta ópera, encare que no poguéu arrossegar els coros. que li flaquejavan á cada pas, sens dupte degut als pochos ensaigs y de modo que no semblavan els mateixos de la *Dannazione*.

La *farandola* de *L'Arlesiana*, en el quart acte, tan cursileta y tan fora de lloch com sempre aquí degué ser el primer tarambana que se li va ocorre fer ballar aque lla dansa á la porta de una plassa de toros?

ÍNTIM (LAS ARTS)

Temém que la funció va ser organizada expressament pera que 'l contrast fó: me: viu y el fracás més palpable. Després del *Silenci*, *Cassius* y *Helena*; després de la quietut, l'escándol.

No n'hi havia pera menos. Un idili infantil, sense ánima, sense passió, desarrollat en dos actes llarguíssims, ab un diálech á trossos místich, á trossos ácrata, devegadas épich, devegadas sensual, y sempre decadentista, deliquescet y cursi, per forsa havia de fatigar al públich y als abonats que encare que molts d'ells emparentats ab l'autor y per *abonats* que fossin no 's van sentir ab prou forsa pera *abonar* semblant ignocentada.

No n'hi havia pera menos, realment, pero 'ls senyors d'abaix, que com dihem son casi tots parents ó amichs quan menos del jove dramaturch, podían ben estarse de corejar las últimas escenas ab aquellas rialladas que respiravan predisposició y aquells piropos plens de carinyo y de bilis.

No n'hi havia pera menos, pero no n'hi havia pera tant. Quan la gent desfilava per la Granvia comentant la reventada, al arribar al cruce de la Rambla de Catalunya els curiosos que passavan pogueren observar que

UN QUE HI HA POSAT Y NO HA TRET

—Al menos aquest set ximple fos al darrera, ¡mal llamp!...

UN QUE HA TRET SENSE POSARHI

—Vet'aquí, digueme tonto: hi tret... tota la virám.

la estàtua de 'n Güell s' havia embossat ab la capa fins al front. ¿Devia ser pel fret?... Ca, era per la vergonya; per la vergonya que sentia de tenir un descendent tan manso, y un parentiu aristocràtic tan bromista y tan mala llet.

IGNOCENTADAS

Casi no val la pena de parlarne.
En semblant diada cada teatro procura posar la llufa al públich de la millor manera possible.
Y aixó es tot.

N. N. N.

¡OH! ¡LAS CONFERENCIAS!

L' intrépit explorador Don Martí Rosegacebas va donar en l' *Ateneo* el día 10 de Setembre, á las quatre de la tarde, una hermosa conferencia, ab el títol que copfo:
<Alrededor de la tierra.— Grans viatjes en automóvil, en carril y en bicicleta, en carros de portar ví, en globo y barco de vela.>
Y ara en pochos mots us diré lo que 'l gran Rosegacebas va dir ab frases pulidas en la hermosa conferencia:

UN CRIMINAL CÉLEBRE

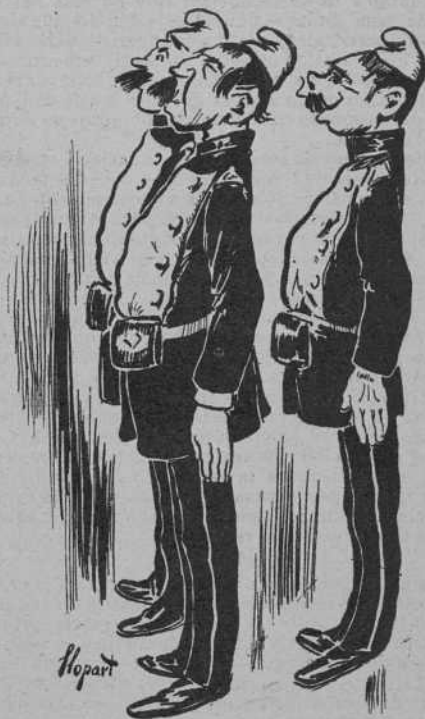

MAMED CASANOVA

Famós bandoler gallego, condemnat á mort per una de las moltas causas que té pendents y trasladat últimament y en secret al penal de Santonya, pera sustráurel á las manifestacions de simpatía ab que certa gent l' obsequiava.

El present retrato es el darrer que s' ha fet del tristement célebre saltajador.

ESPERANT L' ENTRADA

—A ver estos rechidores
qué clase de fila harán.

—Jo he resseguit pam á pam els grans boscos de Venecia y las montanyas mes altas de Berlín y Noruega.

Jo he estudiat las costums (costums, per cert, bastant lletjas) dels esquimals de Mallorca, dels xinos de Venessuela, dels pells-rojas de Madrit y dels negres de Valencia.

Las cataratas d' Egipte son una cosa soberbia: llensan mes aigua en una hora que la font de Canaletas pugui llensar en un día, contant la tarde y el vespre.

Las pirámides del Niágara son una altra maravella que no 's pot imaginar de tan gran y tan espléndida. Que 'l menos tenen mil anys ho delatan las esquerdas y els grans pinyols qu' han rebut per davant y per darrera.

Després vareig traspasar, una nit, en carretel la, el gran Desert de Turín, y allí vaig fer coneixensa ab Sidi-Bab-el-Mandeb, l' inventor de la escudella ab quas de sargantana, y ab un raig de ví de pela.

Montat en un gros camell vaig fugir d' aquesta terra y tirant amunt, amunt, me trobí, al cap d' unas lleguas en la gran ciutat del Sahara, qu' es una *Ensancha* moderna pels seus grans establiments y per las sevas iglesias.

Agafó 'l vapor després y vaig fer cap á Siberia,

un país tant calorós
que tot l'any s'hi tenen febras.
Guillo corrents d'aquest poble
y agafo la bicicleta,
y en menos de quinze días
ja m' trobo en plena Guinea,
el país dels os-os blancs
y de las nieves perpétuas.
Y per últim, cavallers,
cansat ja de veure terras,
desembarco á Saragossa
y de passo... vaig á Ceuta.

LLAMPS Y TRONS

ESQUELLOTS

Pera evitarlos la sorpresa que 'ls podria ocasionar, tenim el gust d' adelantarlos la noticia de que 'l pròxim número de LA ESQUELLA (primer del any nou) que sortirà 'l día 8 del vinent Janer, serà verdadera y espléndidament extraordinari.

Barcelona de nit es l' assumpto capital en que tot el número està inspirat, y lo mateix en el text que en la il·lustració hi apareixerà la vida nocturna de la nostra ciutat, vista baix tots els seus aspectes, còmichs els uns, dramàtics els altres, pero tots interessants y sugestius.

Entre 'ls dibuixos, que seran numerosos y deguts á firmas acreditadas, n' hi haurà alguns tirats á variats tintas. També hi figuren entre ells algunas fotografias, fetas de nit, que segurament cridarán l' atenció.

Ara sòls ens falta fer constar que 'l número tindrà 32 pàgines, qu' es lo mateix que dir que serà doble.

Preparinse, donchs, á veure *Barcelona de*

FILOSOFÍA FEMENINA

—Un any més... ¡y no casarnos!...
—¿Sabs jo lo que penso fé?
—Deixarho corre?
—¡Cá, tonta!
Deixarho per l' any que vé.

nit, sense necessitat de retirar tart, en las columnas de LA ESQUELLA.
¡Hasta 'l número que vé!

MÚSICA D' ACTUALITAT

Els instruments que aquests días han sonat més.

Surt el present número l'últim dia de l'any y en vigílies de constituhirse l'Ajuntament nou, aquest Ajuntament de qui molt avants de tenir vida legal tant s'ha parlat y murmurat, de qui s'ha dit que no s'entendria pera distribuhirse 'ls cárrechs, y qu' en cambi s'entendria molt bé per moltes altres coses, entre ellas la de nudrir el *Tesoro republicano* ab els recursos de *La Pubilla*.

Naturalment que ningú que tingui nas y ulls á la cara, ha fet cabal de aquestas verdaderas ignocentadas.

Al nou Ajuntament se l'haurá de jutjar pels seus actes, y aixís ho farém nosaltres ab la més completa imparcialitat.

Tots els regidors, tant els de la majoria com els de las minorias, deuen saber que avuy l'opinió pública está desperta y vetlla. ¡Y ay del que ho olvidil!

La Companyia General de tranvías ha inaugurat un' altra línea eléctrica: la de la plassa de Catalunya á Sans, passant per la Granvia.

Es de creure que al Hospital, secundant dignament aquesta millora, haurán aumentat també l' número de llits.

Perque aixó ja es casi un axioma.

A major circulació de tranvías, major cullita de desgracias.

El dia mateix—fixins'hi bé—el dia mateix dels Ignocents va publicar el Govern la llista d' arcaldes de real ordre contractats pera la próxima temporada.

Tenint en compte que molts d'aquests arcaldes haurán de treballar en municipis que 'ls hi son declaradament hostils, ¿no hi ha lloch á creure que 'l Govern, al nombrarlos en tal dia, ha tingut la maligna intenció de posar la llufa á algú?

Ara lo que falta saber es á qui l'ha posada: si als arcaldes ó als pobles.

¡Quí sab!... Jo, partint la diferencia, m' inclinaria á sospitar que l'ha posada á tots dos.

Perque, en efecte, ser presidit per un arcalde enemich, ha de ser molt empipador per un ajuntament.

Pero ¡mirin que presidir un ajuntament que no 'ns pot veure ni en pintura y 'ns pren el pèl sempre que pot agafars'hi!

Pregúntinlo á ne 'n Boladeres, que crech que 'n sab alguna cosa.

Y ara que parlem d' ignocents.

En Peris Mencheta, en el *Noticiero* de la nit d' autos, se queixava ab certa ironia dels periódichs qu' en semblant diada 's permeten la llibertat de rifarse una estona al públich.

¡Ah gelosot!... Per un sol dia que 'ls pobres s'hi entretenen ¿ja té por que li prenguin la feyna que vosté exerceix tot l'any?

Apresuremnos á rectificar.

Ara resulta que la princesa Alicia, aquella filla de don Carlos que va tocar el dos de la casa payral, no es cert que se 'n anés ab un cotxero.

Va guillárselas, sí; pero al abandonar l' hogar doméstich, va ser senzillament perque 'l seu marit li pegava.

De modo qu' en realitat no va fugir ab un cotxero: va fugir d' un carreter.

A Utrillo el malo, l' altre dia 'l van obsequiar ab un banquet á ca'n Justin, per haver tingut la inefable ditxa de retratar al Papa 9, Pío 10.

Un dels colegas del pintor, el Sr. Llimona, va posar als núvols al retratista per haver resolt (parla *La Perdiu*) de una manera magistral diferents problemes pictórichs, havent arribat á presentarnos no

sols l'imatje del Sant Pare, sino transportant á la tela *la bondat y humilitat* que caracteriza al Rey de la terra.

¿Vostéa dirán com se pot realisar aquest prodigi de *transportar á la tela la bondat de una persona?*

Si 'm prometen guardar el secret els ho diré. El Sr. Utrillo va pintar el retrato del Papa *al oli d' admetllas dolsas*.

Ja han tornat de Buenos Ayres en Zulueta y en Rahola, que formaven l' embaixada comercial.

Al sortir del Riu de la Plata comensava á fer allí molta calor.

Y al arribar á Barcelona era precis bufarse 'ls dits.

De manera que 'ls nostres bons amichs que varen comensar el seu viatge com á embaixadors comercials, l' han acabat com á embaixadors del hivern.

¡Menos mal si las esperansas que havian posat en ells, els nostres productors no arriban á gelarse!

Molt desgraciada ha sigut Barcelona ab l'últim sorteig de la gran rifada nacional. En bitllets va gastar més de set milions de pessetas, y á penas si n' hi tornan 300 mil en premis insignificants.

Pero en las sevas mans té un medi segur de rescabalarse.

Ab sols pendre la resolució de no comprar may més un sol bitllat, Barcelona podrá dir ben bé que ha tret la grossa.

Encomiava *La Perdiu* la targeta ab que 'ls seus repartidors varen obsequiar als suscriptors del seu periódich.

Y la describia ab las següents paraulas:

«Representa la matrona Catalunya contemplant com surt, darrera las montanyas de Montserrat, el sol de l' autonomia.»

Si 's té en compte que desde Barcelona 'l sol, ja siga ó no de l' autonomia, no hi surt pel cantó de Montserrat, sino que al revés s' hi pon, quedarà demostrat una vegada més que 'ls perdigots están completament desorientats.

Del 25 de Desembre al 3 de Janer, *ambos* inclusive, hi van deu dias.

D'aquests deu dias, ¿han reparat enguany quántes n' hi ha de festa?... Un cinquanta per cent; es á dir, cinch justos.

Pensant ab aixó, 's comprén perfectament que 'l govern tracti d' establir com més aviat millor el descans dominical obligatori.

Una nació qu' en deu dias ne té cinch de festius, forsosament ha d' anar molt cansada.

Sobre tot si aquests cinch dias els passa ballant.

Un públich numerós acnt aquests dias al establiment *El Bruch*, Porta-ferrissa 16, á visitar una nutrida colecció de garbosas caricaturas, degudas al nostre bon company D. Llorens Brunet, tan conegut y estimat dels lectors de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—Roser.
- 2.ª DOBLE MUDANSA.—Modista—Modesta—Cus—Nus.
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—Parlament.
- 4.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Petxina.
- 5.ª CONVERSA.—Daniel.
- 6.ª GEROGLÍFICH.—Dotze mesos te un any.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8

Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Almanaque semanal Ptas. 0'50

OBRA NUEVA

La cuestión de la escuadra

POR EL

Dr. MADRAZO (General Bruna)

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

NOVEDAD

PAISAJES

POR

ANTONIO DE ZAYAS

— Ptas. 8 —

NUEVA

LECCIONES DE COSAS

POR

G. COLOMB

650 grabados — Ptas. 1

Tomo 89

COLECCIÓN DIAMANTE

Tomo 89

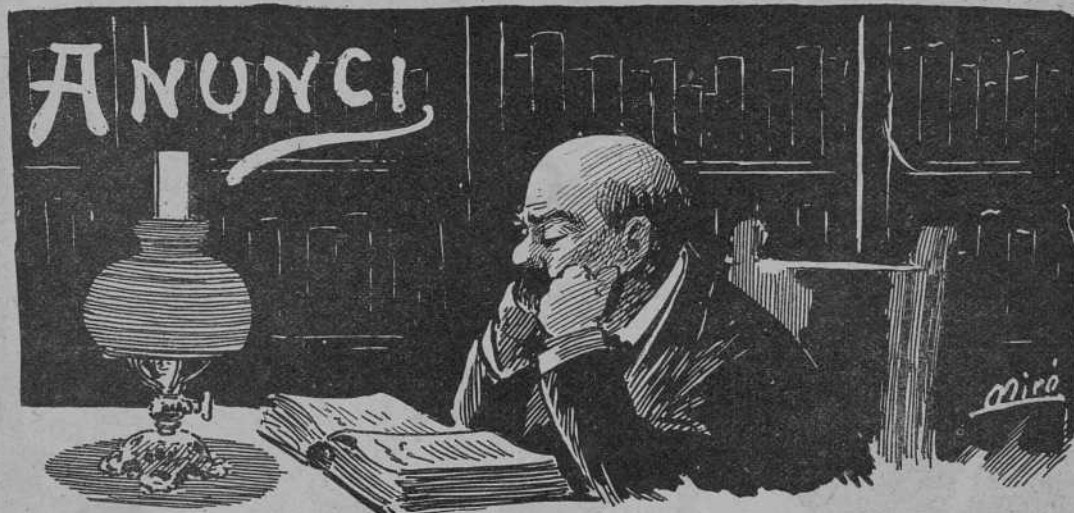
NOVEDAD

AIRE Y LUZ

NOVEDAD

POR EDMUNDO DE AMICIS

Un tomo en 8.º Ptas. 0'50

AVÍS IMPORTANT

Divendres, 8 de Janer de 1904

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

publicará un número **extraordinari**, primer del any, dedicat á

Barcelona de nit

Tots els aspectes nocturns de la ciutat comtal estarán representats en aquest número.

32 páginas de text y ilustració: láminas á varias tintas, originals de reputats artistas.

20 céntims * 8 de Janer * 20 céntims

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponals se 'ls otorgan rebaixas.

DESPEDIDA DEL ANY

—¡Vamos, adeu siau!... Aquí us deixo tot aixó porque pogueu entretenirvos.